

Естетика кольору в коміксах

МАКСИМ КАРПОВЕЦЬ

11 ГРУДНЯ 2019

Комікс особливий тим, що поєднує елементи живопису, літератури й кінематографу (розкадрування). Усе це потрібно, щоб «запустити» історію візуальними засобами. І майстерність коміксистів полягає в тому, що читачі не помічають штучності переходів між кадрами; не відчують, що читають або розглядають комікс. Візуальні асоціації збагачують оповідь деталями й додають настроя: скажімо, жовті й ніжно-блакитні відтінки кадру, на якому Супермен летить крізь хмари, без реплік підказують, що це захід сонця. Нескладно зрозуміти, що колір відіграє чи не головну роль у візуальній оповіді. Він забезпечує «ефект занурення», створює особливу естетику історії, наповнює її емоціями й асоціаціями.

Фото: Bruno Collinet

Часто кажуть, що колорист – найбільш механічна робота в індустрії після контуриста. Насправді ж робота колориста неоціненна. Він може або підняти комікс до небаченої висоти, або зовсім його погубити. Сьогодні майстерні колористи не менш важливі, ніж сценаристи й художники, бо правильний добір барв привертає до коміксів увагу. Наприклад, Дейв Стюарт кольорами зумів додати виразності всесвіту Майка Міньйоли й навіть приховати проблеми сценарію. А проте ім'я колориста рідко можна побачити на коміксовій обкладинці. Зазвичай це сценаристи й та художники грають першу скрипку в мальованих історіях.

Однак чи колір у коміксі означає щось об'єктивно? Це чи не найважливіше запитання, із яким можна підійти до теми. Мішель Пастуро, автор досліджень про кольори в європейській культурі, аналізує забобони, ритуали, традиції, а також соціальні та моральні цінності, пов'язані з барвами. Його загальний висновок полягає в тому, що семантика кольору закріплена в культурі. Цю логіку можна застосувати й до коміксів, але тут на сенс барв впливатиме не тільки культура, а й політика видавництва або авторське бачення.

Комікси Золотої та Срібної епох мали доволі невелику палітру. Художники (колористів тоді ще не було) використовували яскраві й помітні кольори лише для того, щоб підкреслити персонажів, виокремити їх із-поміж іншої масової продукції на прилавках. Сорок років американська індустрія коміксів послуговувалася простим набором кольорів CMYK: синій (cyan або blue), червоний (magenta або red), жовтий (yellow) і чорний (black). Кожен журнал складався із крапок (dots) тої чи іншої барви. Якщо збільшити окремі кадри зі старих коміксів або поглянути на зразки американського попарту, у яких теж використано цей принцип, то можна помітити кольорові крапки. Комбінації барв утворили палітру з 64 відтінків, але коміксисті рідко використовували навіть половину з них. Для цього була й економічна причина: комікси з обмеженим набором кольорів друкувати легше й дешевше. Багатшу палітру використовували для обкладинок.

Технічні обмеження вплинули на появу класичних сьогодні персонажів коміксів. Один із найвідоміших прикладів – це Галк, герой зі всесвіту «Marvel». Коли Стен Лі й Джек Кірбі створювали «Неймовірного Галка», він мав бути сірий. Такий колір шкіри позначав би смертельну небезпеку для навколишніх. Проте виявилось, що досягти правильного відтінку не так просто: Галк виходив або занадто світлим, або взагалі чорним. Зрештою автори вирішили використати простіший зелений колір, який відтоді став традиційним для персонажа. Тому пошуки глибинного підтексту в його забарвленні можуть бути марні: у цьому випадку зелений – це просто колір.

Проблема в тім, чи завжди читачі зчитують закладені сенсі в кольорі. Адже якщо емоційні асоціації доволі гнучкі, то смислові вже стабільніші.

Сьогодні робота колористів не зводиться до розфарбовування контурних малюнків. Аналізуючи комікс «Прекрасно смертельна», Гасан Отсман-Елхау показує, що робота колористки Джорді Беллер поглиблює основну тему й додає підтексту. Уже перші сторінки підкреслюють тривожну, містичну атмосферу історії. Колористка використовує глухі земляні тони, щоб згодом додати динаміки завдяки багряному й фіолетовому, які постійно виринають перед тривожними подіями. Отсман-Елхау порівнює дві версії цих сторінок – кольорову й монохромну. Чорно-білий варіант не передає ані настрою, ані загальної теми коміксу, тому здається просто майстерною графічною роботою.

Проблема в тім, чи завжди читачі зчитують закладені сенси в кольорі. Адже якщо емоційні асоціації доволі гнучкі, то смислові вже стабільніші. З одного боку, колористові не варто ускладнювати роботу зайвими сенсами, щоб образи, як і вся історія, сприймалися на інтуїтивному рівні, рухаючи увагу читача від панелі до панелі. Зазвичай кадрів деталями не перевантажують, адже тяжкі, текстурні зображення так чи інак уповільнюють темп сприйняття, змушуючи спинятися на дрібному й мимоволі втрачати основне. З другого боку, колористика, яка немов обрамлює авторську ідею, часто підсилює комплексне розуміння історії. Колорист розставляє потрібні акценти, виокремлюючи найважливіші аспекти оповіді. Це не менш важлива робота, ніж праця зі словами, адже в коміксах потрібне гармонійне поєднання словесного й візуального. Якщо колорист уміє балансувати між першим і другим, то він якісно вирізняється з-поміж колег. На цьому ґрунті формується індивідуальний стиль колориста, який стає не тільки анонімним «розфарбовувачем» сторінок, а й повноцінним творцем змістів. Приклад такої майстерності – Елізабет Брейтвейзер, відома зі співпраці з Едом Брюбейкером, яка створила повноцінну атмосферу нуару в коміксі «Затемнення».

Ще один блискучий зразок маневрування між інтуїцією та смислом – це колористична робота Дейва Стюарта в завершальній арці легендарної серії Майка Міньйоли «Гелбой». В одному з розділів Стюарт зумисно розмиває малюнок Міньйоли, позбавляючи його тривимірності, але зате надаючи атмосферності й загадковості. Раніше він також експериментував із малюнком, коли знебарвлював кадри заметілі, ніби натякаючи на ідею втраченого шляху й блукання у спогадах. А в шостому розділі фінальної арки, де показано вирішальну битву між Гелбоєм і Німуе, світ після перемоги зла поступово тьмяніє – перетворюється з яскравого простору на сірий і мовчазний. Міньйола не додає жодного слова, довіряючи всю наративну роботу колористові, здатному передати не тільки атмосферу важкої перемоги та втрати, а й ідею забуття, у яке пішли як сили зла, так і головний герой.

Барви в коміксах працюють як непомітний візуальний фон, що десь на несвідомому рівні додає потрібних емоцій читачеві та інтонацій самій історії. У цьому й полягає функція кольору, що може закодувати як найбільш очевидні ідеї, так і зовсім несподівані, про які знає тільки колорист.